

MINISTRIA E ARSIMIT DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Fusha “Gjuhët dhe komunikimi”
Lënda “Gjuhë shqipe”

SHKALLA E PARË
KLASAT PËRGATITORE - II

2017

Përmbajtja

I.	HYRJE	3
II.	KORNIZA KONCEPTUALE E PROGRAMIT TË GJUHËS SHQIPE	4
III.	QËLLIMET E ARSIMIT PARAUNIVERSITAR	7
IV.	QËLLIMET E PROGRAMIT TË GJUHËS SHQIPE NË ARSIMIN BAZË	7
V.	LIDHJA E KOMPETENCAVE KYÇ ME KOMPETENCAT E LËNDËS.....	8
VI.	LIDHJA E GJUHËS SHQIPE ME TEMAT NDËRKURRIKULARE	12
VII.	LIDHJA E GJUHËS SHQIPE ME FUSHAT E TJERA TË TË NXËNIT.....	13
X.	QËLLIMET E SHKALLËS SË PARË	17
XI.	PËRMBAJTJA E SHKALLËS SË PARË.....	18
	Tematikat.....	18
XII.	UDHËZIME METODOLOGJIKE	35
	Kriteret e procesit mësimor.....	37
	Puna me nxënësit me nevoja të veçanta, me nxënësit me vështirësi në të nxënë dhe me nxënësit e talentuar	37
	Udhëzime për leximin e teksteve letrare dhe joletrare	38
XIII.	UDHËZIME PËR VLERËSIMIN.....	39
XIV.	MATERIALE DHE BURIME MËSIMORE	40

I. HYRJE

Lënda e gjuhës shqipe synon zhvillimin gjuhësor e letrar që është boshti themelor për rritjen intelektuale, shoqërore, estetike dhe emocionale të nxënësve. Më konkretisht, kjo lëndë i aftëson nxënësit që të përdorin gjuhën për të komunikuar, për të plotësuar interesat e tyre personale dhe për të përmbushur kërkesat e shoqërisë dhe të vendit të punës.

Mësimi i gjuhës shqipe, gjithashtu, zhvillon te nxënësit të menduarit kritik dhe i bën të vetëdijshëm për identitetin e tyre personal dhe kombëtar. Nëpërmjet leximit të teksteve nga letërsia shqipe dhe ajo botërore, nxënësit zhvillojnë botën e tyre emocionale, pasurojnë përftyrimet dhe imagjinatën e tyre për botën, çmojnë gjuhën dhe kulturën kombëtare.

Lënda e gjuhës shqipe nxit dëshirën dhe kuriozitetin e nxënësve për t'u bërë lexues aktivë e të pavarur dhe shkrues të saktë, origjinalë dhe krijues. Po kështu, ajo zhvillon te nxënësit njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat e duhura që ata të flasin dhe të dëgjojnë në mënyrë korrekte në varësi të situatës dhe të qëllimit që kanë.

Arritjet gjuhësore të nxënësve janë përcaktuese për çdo lëndë që zhvillohet në shkollë. Nëse nxënësit nuk janë të aftë të dëgjojnë, të flasin, të lexojnë dhe të shkruajnë mirë, ata nuk mund të jenë të suksesshëm në shkollë dhe në jetë. Duke pasur një rëndësi të tillë, mësimi i gjuhës shqipe është një nga detyrat parësore të arsimit bazë.

Korniza kurrikulare e arsimit parauniversitar përcakton si qëllim kryesor zotërimin e kompetencave kyç, si të domosdoshme për një individ, me qëllim që ai të përmbushë me sukses kërkesat personale, shoqërore dhe profesionale. Çdo lëndë synon që ta pajisë nxënësin me këto kompetenca. Këtë “mision” lënda e realizon nëpërmjet kompetencave të saj. Bazuar në synimet dhe specifikat e lëndës së gjuhës shqipe, pesë kompetencat e saj janë:

- Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme.
- Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar.
- Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare.
- Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale.
- Përdorimi i drejtë i gjuhës.

Lënda e gjuhës shqipe bën pjesë në fushën “Gjuhët dhe komunikimi”. Fusha “Gjuhët dhe komunikimi” përbëhet nga lëndët: Gjuhë shqipe, Gjuhë e huaj e parë, Gjuhë e huaj e dytë, gjuhët amtare të pakicave kombëtare. Të gjitha lëndët e kësaj fushe synojnë formimin gjuhësor të nxënësve. Njohuritë, shkathhtësitë dhe qëndrimet e nxënësve në një gjuhë i ndihmojnë ata që të mësojnë dhe të kuptojnë një gjuhë tjetër. P.sh., nxënësit përdorin njohuritë e tyre gramatikore të gjuhës amtare gjatë mësimit të një gjuhe të huaj. Nga ana tjetër, duke mësuar një gjuhë të dytë apo të tretë, nxënësit fillojnë ta çmojnë dhe ta vlerësojnë më shumë gjuhën amtare dhe kulturën e tyre. Ata vihen në situata që u mundësojnë atyre të kuptojnë se çfarë kanë të përbashkët gjuhët dhe çfarë i bën ato unike.

Gjuha shqipe mësohet nga klasa përgatitore deri në klasën e nëntë.

II. KORNIZA KONCEPTUALE E PROGRAMIT TË GJUHËS SHQIPE

Hartimi i programit të gjuhës shqipe mbështetet në dokumentet kryesore kurrikulare: korniza kurrikulare e arsimit parauniversitar, kurrikulat bërthamë dhe plani mësimor i arsimit bazë.

Përdoruesit e programit janë mësuesit, autorët e teksteve shkollore, prindërit dhe komuniteti, specialistët e arsimit dhe fakultetet e mësuesisë.

Mësuesit do ta përdorin programin e gjuhës shqipe për të krijuar një tablo të qartë rreth asaj se çfarë duhet të mësojnë nxënësit dhe se si duhet të ndërtojnë mësimdhënien për të përmbushur kërkesat e programit.

Autorët e teksteve shkollore do ta përdorin programin e gjuhës shqipe për të hartuar tekste që janë në funksion të realizimit të programit mësimor përkatës. Leximi i kujdesshëm i programit për çdo shkallë dhe çdo klasë (nga klasa e parë deri në klasën e nëntë) do t'i ndihmojë ata për të siguruar koherencën dhe për të shmangur ngarkesën e panevojshme.

Prindërit dhe komuniteti mund të informohen nëpërmjet programit për njohuritë, aftësitë, qëndrimet dhe vlerat që duhet të zotërojnë fëmijët e tyre në lëndën e gjuhës shqipe.

Specialistët e arsimit do ta përdorin programin e gjuhës shqipe për qëllime inspektimi, monitorimi, vlerësimi, studimi etj.

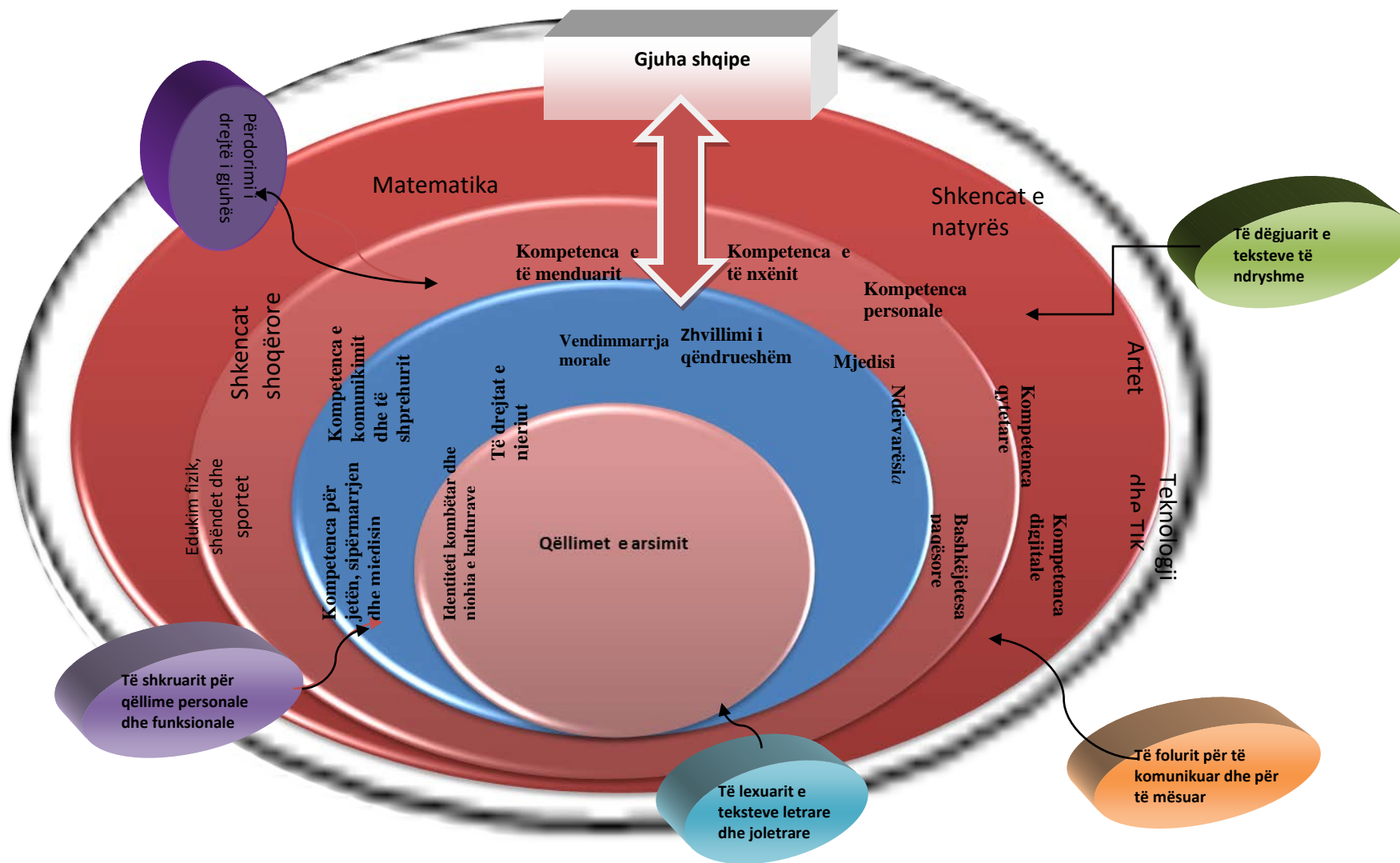
Fakultetet e mësuesisë duhet ta përdorin programin lëndor për të përshtatur kurrikulat e tyre, me qëllim përgatitjen efektive të mësuesve të ardhshëm, si dhe për praktikën profesionale të studentëve.

Programi i gjuhës shqipe ka në fokus realizimin e kompetencave kyç dhe të kompetencave të lëndës. Gjatë punës për përmbushjen e kompetencave kyç dhe atyre të lëndës, nëpërmjet lëndës së gjuhës shqipe do të realizohen temat ndërkurrikulare që mundësojnë lidhjen e lëndës me jetën e përditshme, shoqërinë dhe tregun e punës.

Në program, gjithashtu, përshkruhet lidhja e gjuhës shqipe me fushat e tjera, në mënyrë që formimi i nxënësit të mos jetë fragmentar, por tërësor.

Në program janë përcaktuar njohuritë, aftësitë, shkathtësitë, vlerat dhe qëndrimet për çdo kompetencë të fushës. ***Njohuritë janë përcaktuar për çdo klasë, ndërsa aftësitë, shkathtësitë, vlerat dhe qëndrimet janë përcaktuar për shkallë.*** Këto njohuri, aftësi, shkathtësi, vlera dhe qëndrime janë klasifikuar sipas disa tematikave.

Diagrami i mëposhtëm paraqet organizimin e programit.

III. QËLLIMET E ARSIMIT PARAUNIVERSITAR

Arsimi parauniversitar krijon kushte dhe mundësi që nxënësit: të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike; të zhvillohen në mënyrë të pavarur e të gjithanshme; të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake dhe të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Në arsimin parauniversitar, nxënësit:

- kultivojnë identitetin vetjak e kombëtar dhe përkatësinë kulturore;
- përvetësojnë vlera të përgjithshme kulturore dhe qytetare;
- zhvillohen në aspektet intelektuale, etike, fizike, sociale dhe estetike;
- zhvillojnë përgjegjësi ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit;
- aftësohen për jetë dhe për punë, në kontekste të ndryshme shoqërore e kulturore;
- aftësohen për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- zhvillojnë shpirtin e sipërmarrjes;
- përdorin teknologjitë e reja.

IV. QËLLIMET E PROGRAMIT TË GJUHËS SHQIPE NË ARSIMIN BAZË

Qëllimet e programit të lëndës së gjuhës shqipe në arsimin bazë janë:

- Zhvillimi i aftësive për të folur, për të dëgjuar, për të lexuar dhe për të shkruar tekste të llojeve të ndryshme letrare dhe jolettrare, si dhe kultivimi i mendimit kritik e krijues nëpërmjet këtyre teksteve.
- Kërkimi, gjetja, gjykimi në mënyrë kritike dhe përdorimi i informacionit që merret nga mediat dhe interneti.
- Njohja dhe vlerësimi i letërsisë shqipe dhe i letërsisë botërore nëpërmjet studimit të krijimtarisë së shkrimtarëve përfaqësues të periudhave të ndryshme (tekste të përshtatshme për moshën e nxënësve).

- Krijimi i besimit se përmes letërsisë dhe teksteve joletrare zhvillohen mënyra e të menduarit, bota shpirtërore dhe personaliteti i njeriut.
- Zotërimi i njohurive, aftësive, shkathtësive dhe qëndrimeve të duhura rreth sistemit gjuhësor të shqipes.
- Vlerësimi i gjuhës shqipe si vlerë e kulturës sonë kombëtare dhe si mjet komunikimi.

V. LIDHJA E KOMPETENCAVE KYÇ ME KOMPETENCAT E LËNDËS

Realizimi i kompetencave kyç të kornizës kurrikulare gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies kërkon që mësuesi të lidhë kompetencat kyç me kompetencat e lëndës për secilën shkallë. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë metodat, teknikat dhe mjetet e përshtatshme didaktike për realizimin e çdo kompetence dhe rezultati të nxëni. ***Kompetenca përcaktohet si harmonizim i njohurive, shkathtësive, vlerave dhe qëndrimeve për të trajtuar plotësisht situatat e kontekstit.*** Kur nxënësi realizon kompetencat gjuhësore, ai njëkohësisht është duke zhvilluar edhe kompetencat kyç. P.sh., gjatë prezantimeve të ndryshme në orët mësimore të kompetencës së të folurit për të komunikuar e për të mësuar, nxënësit përdor edhe mjetet e teknologjisë së informacionit dhe të komunikimit dhe realizon kështu edhe kompetencën digjitale. Rezultatet e të nxënit të lëndës së gjuhës shqipe, pasqyrojnë të njëjtën qasje me rezultatet e të nxënit të kompetencave kyç në këndvështrimin e përshtatshmërisë në jetë, shoqëri dhe punë.

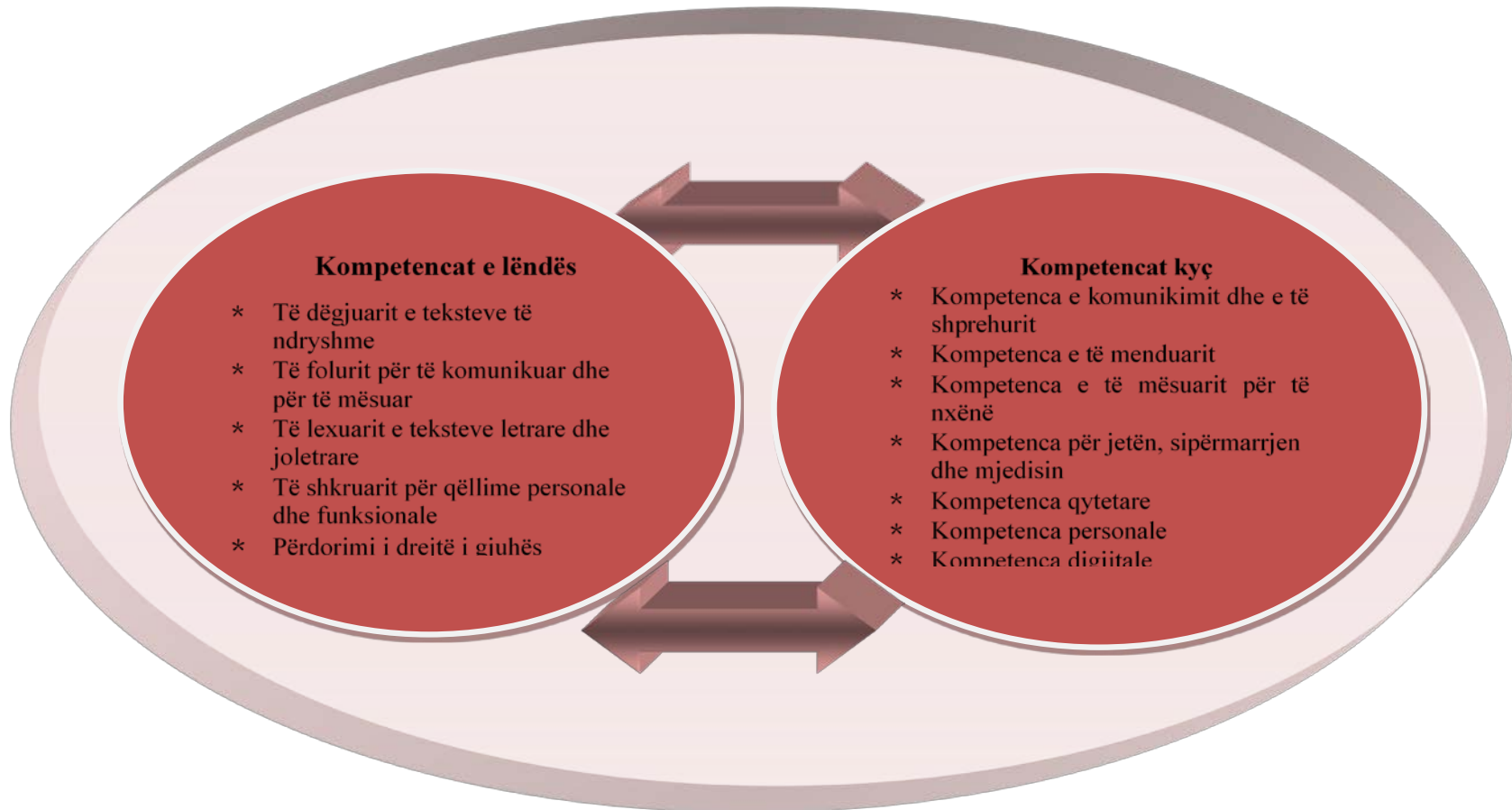
Më konkretisht, për të realizuar lidhjen e kompetencave kyç me kompetencat e lëndës mësuesi ndjek këta hapa:

- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për kompetencat kyç që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;
- zbërthen rezultatin/et e të nxënit për shkallë për kompetencat kyç në rezultate të nxëni për secilin vit mësimor;
- përzgjedh përmbajtjen/et mësimore, mjetet didaktike, metodologjinë e të nxënit, përmes të cilave realizohen rezultatet e të nxënit;
- planifikon mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore, gjatë së cilës do t'i arrijë rezultatet e të nxënit brenda vitit shkollor;

- kryen analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave dhe projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënit.

Diagrami i mëposhtëm konkretizon lidhjen e kompetencave kyç me kompetencat e lëndës.

Rezultatet kryesore të të nxënit sipas kompetencave kyç që realizohen nëpërmjet lëndës së gjuhës shqipe gjatë shkallës e parë

Në kurrikulën bërthamë janë përcaktuar rezultatet e të nxënit për çdo kompetencë kyç. Këto rezultate realizohen nëpërmjet lëndëve mësimore. Natyrisht, çdo lëndë mund të kontribuojë në disa rezultate të nxëni. Tabela e mëposhtme paraqet rezultatet e të nxënit të kompetencave kyç që realizohen nëpërmjet lëndës së gjuhës shqipe gjatë shkallës së parë.

SHKALLA I
Klasat P¹-2
Nxënësi:
Kompetenca e komunikimit dhe e të shprehurit
<ol style="list-style-type: none">
1. tregon ngjarjen e një teksti që dëgjon, përmbajtja e të cilit nuk është më shumë se një faqe teksti shkollor;
2. lexon me zë një tekst (afërsisht gjysmë faqeje) të palexuar më parë;
3. shpreh me gojë dhe me shkrim, për 3-5 minuta, para moshatarëve dhe të tjerëve, përjetimet dhe emocionet që e kanë shoqëruar gjatë shikimit të një filmi, dëgjimit të një tregimi ose të një përralle etj.;
4. identifikon personazhet kryesore të një tregimi, drame apo filmi dhe në bashkëveprim me moshatarët, luan rolin e njërit prej personazheve;
5. paraqet të paktën një mendim për një temë të caktuar gjatë diskutimit në grup;
6. shkruan një tekst të shkurtër rreth gjysmë faqeje, për një temë të caktuar;
7. shpreh mesazhin e një teksti të thjeshtë letrar, përmes të folurit, shkrimit, dramatizimit (lojës me role) etj.

---

¹ Përgatitore

Kompetenca e të menduarit

1. sqaron me anë të të folurit hapat e zgjidhjes së një problemi të thjeshtë, me të cilin përballet në një situatë jetësore;
2. gjen të përbashkëtat dhe dallimet mes dy koncepteve dhe i paraqet me njëri nga format e të shprehurit.

Kompetenca e të nxënit

1. ndjek udhëzimet e dhëna në një tekst për të realizuar një detyrë që i kërkohet;
2. parashtron pyetje dhe përgjigjet për detyrën e dhënë në njëri nga format e të shprehurit;
3. zgjidh në mënyrë të pavarur problemin ose detyrën e dhënë dhe prezanton para të tjerëve mënyrat e mundshme të zgjidhjes;
4. grumbullon dhe klasifikon materialet e performancës së vet për përgatitjen apo pasurimin e portofolit personal;
5. mbikëqyr në mënyrë të pavarur përparimin e vet në një detyrë ose veprimtari duke përdorur teknika të ndryshme për gjetjen e gabimeve dhe i korrigjon ato derisa gjen zgjidhjen.

Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin

1. identifikon burimet e nevojshme (materiale, libra etj.) dhe i përdor për kryerjen e një detyre/veprimtarie në klasë, në shkollë, në shtëpi;
2. përgatit me shkrim, vizatim, shenja ose simbole një plan ditor të thjeshtë, për dy- tri aktivitete ditore, duke pasur parasysh kohën, vendin, materialet dhe mjetet e nevojshme për kryerjen e detyrës;
3. gjen të përbashkëtat dhe ndryshimet ndërmjet veprimtarive që organizohen në shkollë dhe atyre në shtëpi dhe i përshkruan në mënyrë individuale përmes njëri prej formave të të shprehurit duke i diskutuar në grup.

Kompetenca personale

1. bashkëpunon me të tjerët, pavarësisht prejardhjes, aftësive dhe nevojave të veçanta për arritjen e një qëllimi të përbashkët në veprimtari në klasë, shkollë apo jashtë saj.

Kompetenca qytetare

1. diskuton dhe në bashkëpunim me anëtarët e grupit, vendos rregullat e punës në grup;
2. shpreh mendimin e tij duke kërkuar paraprakisht leje nga grupi, respekton mendimin e secilit anëtar të grupit duke dëgjuar në mënyrë aktive, vendos në bashkëpunim me të gjithë anëtarët, për mënyrat që çojnë drejt përfundimit të një veprimtarie të caktuar.

Kompetenca digjitale

1. ritregon ngjarjen e një teksti që e dëgjon nga një pajisje digjitale;
2. realizon punime origjinale duke përdorur figurat e gjetura nga pajisjet digjitale, si një formë për të shprehur emocionet e tij.

VI. LIDHJA E GJUHËS SHQIPE ME TEMAT NDËRKURRIKULARE

Temat ndërkurrikulare janë tema madhore, me të cilat përballet shoqëria tani dhe në të ardhmen. Ato integrojnë lëndët mësimore, të cilat i ndihmojnë nxënësit të interpretojnë botën dhe të lidhin dijet e marra në shkollë me jetën dhe me interesat e tyre. Në kornizën kurrikulare të arsimit parauniversitar dhe në kurrikulat bërthamë janë përcaktuar temat ndërkurrikulare, të cilat janë:

- Identiteti kombëtar dhe njohja e kulturave,
- Të drejtat e njeriut,
- Vendimmarrja morale,
- Mjedisi,
- Bashkëjetesa paqësore.

Programi i gjuhës shqipe, për specifikat dhe hapësirat që ka (këtu përfshihet edhe sasia e orëve mësimore), lejon krijimin e situatave mësimore për trajtimin e këtyre temave. Kështu p.sh., studimi i teksteve të ndryshme letrare nga letërsia shqipe dhe ajo botërore

zhvillon te nxënësit identitetin dhe krenarinë kombëtare, si dhe njohjen e vlerësimin e kulturës botërore. Tema, si: të drejtat e njeriut, vendimmarrja morale, mjedisi, zhvillimi i qëndrueshëm etj., mund të realizohen gjatë diskutimeve dhe bashkëbisedimeve në grup gjatë orëve mësimore të kompetencës së të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar. Mësuesi mund të krijojë edhe situata mësimore (lexohen ose shkruhen ese, poezi, tregime dhe krijime të tjera me tematikë rreth çështjeve të mësipërme), gjatë të cilave nxënësit shprehen në forma të ndryshme. Punët në grupe që zhvillohen në lëndën e gjuhës e shqipe, ndihmojnë në krijimin e aftësive të nxënësve për të jetuar në mënyrë paqësore me të tjerët.

VII. LIDHJA E GJUHËS SHQIPE ME FUSHAT E TJERA TË TË NXËNIT

Mësimi i gjuhës shqipe në shkollë mbështet edhe zhvillimin e kompetencave të fushave të tjera të kurrikulës. Në lëndën e gjuhës shqipe, nxënësit: fitojnë njohuri, aftësi, shkathtësi, vlera dhe qëndrime për të komunikuar me gojë dhe me shkrim; lexojnë dhe kuptojnë tekste të llojeve të ndryshme; pasurojnë fjalorin dhe botëkuptimin e tyre duke lexuar tekste letrare; mësojnë të shkruajnë tekste të ndryshme (opinione, raporte, udhëzime etj.); mësojnë ta përdorin drejt dhe sipas rregullave gramatikore gjuhën etj. Të gjitha këto njohuri, aftësi, shkathtësi, vlera dhe qëndrime sigurojnë suksesin e nxënësve edhe në fushat dhe lëndët e tjera.

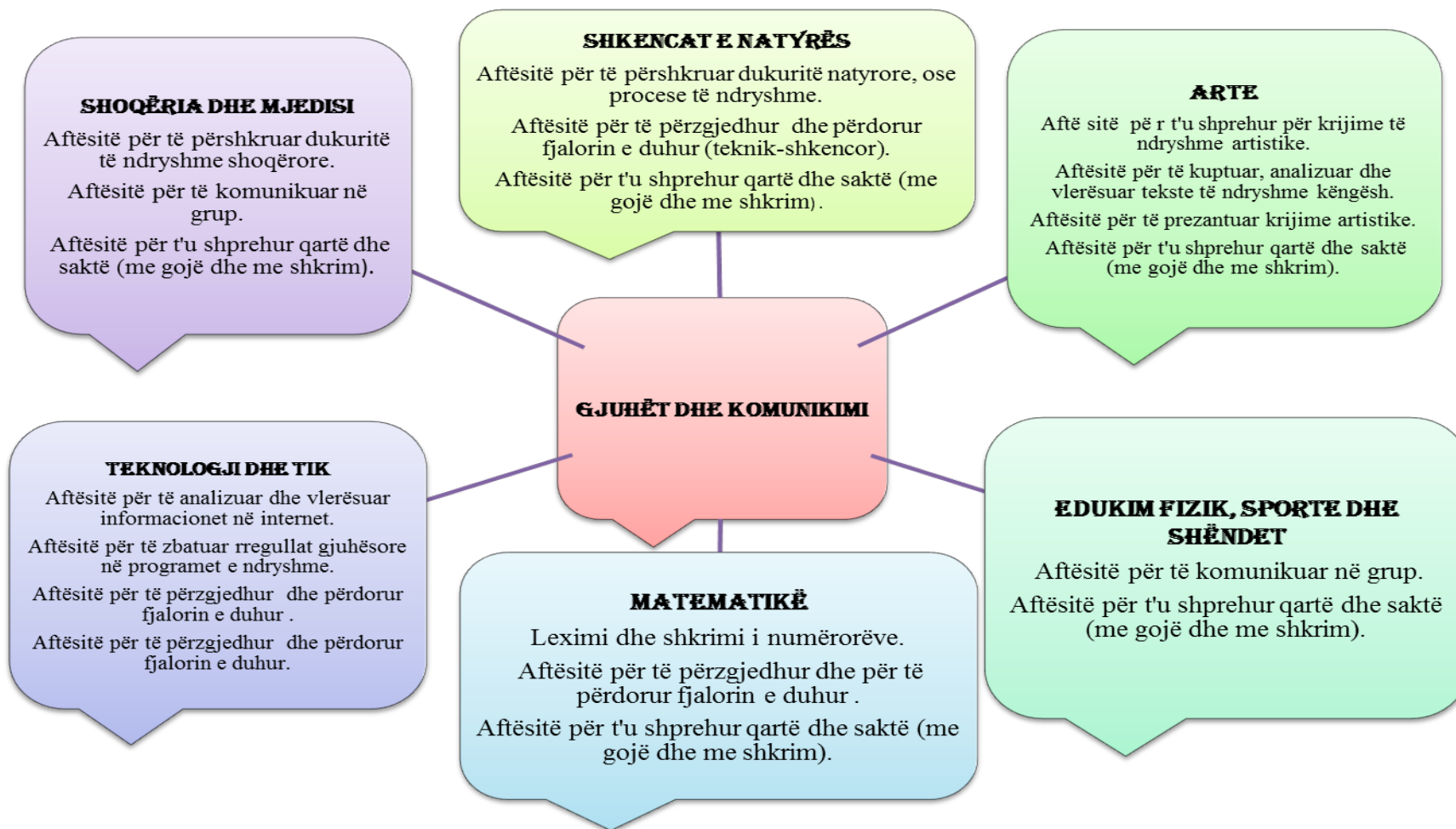
Natyrisht, në këtë lidhje ka marrje dhe dhënie. Kështu, p.sh., aftësitë e të lexuarit mbështetin kuptimin e ushtrimeve dhe teksteve matematikore. Nga ana tjetër, aftësitë për të zgjidhur probleme në matematikë ndikojnë në gjykimin dhe mendimin kritik të nxënësve.

Leximi i një teksti i ndihmon nxënësit të marrin njohuri rreth natyrës, ndërsa njohuritë e marra në diturinë e natyrës nxitin imagjinatën për të realizuar me shkrim një përshkrim të shkurtër natyrës.

Lënda e gjuhës shqipe mbështet nxënësit në mësimin e shkencave shoqërore. Leximi dhe kuptimi i teksteve ndikon që të kuptohen më mirë ngjarjet e figurat historike, marrëdhëniet mes njerëzve dhe vlerat shoqërore.

Shembujt e mësipërm janë vetëm një nxitje për të kuptuar se në procesin mësimor krijohen mundësi për integrim mes fushave të të nxënit. Mësuesit, me pasionin dhe me përkushtimin që i karakterizon, mund të realizojnë integrame pa fund mes fushave të të nxënit, duke shmangur marrjen e njohurive të fragmentuara dhe të shkëputura nga jeta.

Në diagramin e mëposhtëm janë dhënë aftësitë që lënda e gjuhës shqipe u siguron fushave të tjera të të nxënit.

VIII. Përshkrimi i kompetencave të lëndës

a) Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

Nxënësit marrin njohuri, zhvillojnë qëndrime dhe vlera, si dhe zbatojnë aftësi dhe shkathtësi duke dëgjuar tekste të ndryshme.

Më konkretisht, nxënësit kuptojnë se sjellja dhe qëndrimet e duhura gjatë të dëgjuarit ndikojnë pozitivisht tek të tjerët. Ata dallojnë disa cilësi të zërit të folësit, si: intonacioni, ritmi, theksi, lartësia e zërit. Gjithashtu, nxënësit tregojnë brendinë, veçojnë idenë kryesore, dallojnë fjalët ose frazat kyç, nxjerrin përfundime, krahasojnë ose klasifikojnë, si dhe bëjnë vlerësime të thjeshta për tekstet që dëgjojnë.

b) Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

Nxënësit përdorin drejt gjuhën standarde gjatë folurit; kuptojnë dhe zbatojnë në komunikim karakteristikat e gjuhës së folur; shqiptojnë saktë dhe me intonacionin e theksin e duhur fjalët dhe fjalitë, me qëllim që të jenë të kuptueshëm dhe interesantë për të tjerët; shoqërojnë të folurin edhe me elemente të komunikimit joverbal; diskutojnë dhe bashkëveprojnë me të tjerët gjatë punës në grup.

c) Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare

Nxënësit lexojnë tekste letrare dhe joletrare që u përkasin periudhave të ndryshme, tekste klasike dhe bashkëkohore, shqipe dhe botërore, dhe demonstrojnë kuptimin, interpretimin, analizën, vlerësimin dhe gjykimin e këtyre teksteve (të përshtatshme për zhvillimin moshor të nxënësve).

c) Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

Nxënësit shkruajnë për qëllime dhe për lexues të ndryshëm. Ata ndjekin gjatë të shkruarit hapa, si: planifikimi, organizimi i ideve, rishikimi dhe redaktimi. Nxënësit, gjithashtu, respektojnë strukturën, tiparet e tekstit, si dhe zbatojnë rregullat gjuhësore.

d) Përdorimi i drejtë i gjuhës

Që nxënësit të flasin dhe të shkruajnë në mënyrën e duhur, ata duhet të zotërojnë njohuri e të demonstrojnë shkathtësi, vlera dhe qëndrime në lidhje me sistemin gjuhësor të gjuhës shqipe dhe të gjuhëve të huaja. Kështu, nxënësit dallojnë pjesët e ndryshme të ligjëratës e kategoritë gramatikore të tyre dhe i përdorin në trajtën e duhur gjatë komunikimit; dallojnë llojet e ndryshme të fjalive dhe funksionet e fjalëve në fjali dhe i zbatojnë këto njohuri në komunikimin e përditshëm; përdorin gjuhën standarde, njohin dialektet e pjesë të tjera të leksikut dhe respektojnë shumëllojshmërinë gjuhësore; kanë njohuri për mënyrat e formimit të fjalëve në gjuhën shqipe; dallojnë kuptimet e fjalëve dhe i përdorin për të pasuruar fjalorin e tyre.

IX. KOHA MËSIMORE PËR SECILËN KLASË

Lënda “Gjuhë shqipe” është e detyrueshme në arsimin bazë. Ajo zhvillohet përgjatë nëntë viteve të këtij arsimit dhe zë afërsisht 1/4 e kurrikulës. Në tabelën e mëposhtme është dhënë koha mësimore sipas kompetencave në shkallën e parë. Kjo shpërndarje orësh është sugjeruese dhe shuma e tyre është e barabartë me sasinë e orëve vjetore, të përcaktuara në planin mësimor të arsimit bazë.

Në klasën përgatitore, kohëzgjatja e orës së mësimi është 25-30 minuta.

Nxënësit në lëndën e gjuhës shqipe, pothuajse çdo orë flasin, dëgjojnë, lexojnë, shkruajnë dhe fitojnë njohuri dhe shkathtësi rreth sistemit gjuhësor, megjithatë, theksi vihet në njërin nga këto kompetenca. Ky fakt përcakton edhe orët për këtë kompetencë. P.sh., në klasën e dytë sugjerohen rreth 60 orë për kompetencën “Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale”. Kjo do të thotë që nxënësit do të shkruajnë, pothuajse në çdo orë mësimi, por theksi në këto 60 orë do të vihet më shumë te kjo kompetencë.

Koha mësimore për çdo kompetencë përdoret për njohuri të reja, përsëritje, projekte, vlerësime etj. Mësuesi ka të drejtë të ndryshojë deri në masën 10% numrin e orëve të një kompetence.

Kompetencat/ klasat	Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme	Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar	Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare	Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale	Përdorimi i drejtë i gjuhës	Gjithsej (orë)
Klasa përgatitore	53	70	26	26	0	175 orë
Klasa e parë (Abetare)	10	10	160	70	30	280 orë
Klasa e dytë	10	10	150	60	50	280 orë
SHKALLA E PARË	73	90	336	156	80	735 orë

X. QËLLIMET E SHKALLËS SË PARË

Gjatë shkallës së parë, nxënësit:

- komunikojnë me gjuhë të thjeshtë, në varësi të qëllimit dhe të situatës;
- përmbledhin tekstin që lexojnë ose dëgjojnë dhe e vlerësojnë atë (me gojë ose me shkrim);
- dallojnë disa lloje tekstesh (si përrallat, poezitë etj.) dhe tiparet kryesore të tyre;
- kuptojnë dhe analizojnë përmbajtjen e një teksti, si dhe tiparet kryesore të personazheve;
- kuptojnë dhe pranojnë gjykimet e të tjerëve rreth teksteve letrare dhe jo letrare;

- krijojnë tekste të thjeshta për qëllime personale ose funksionale;
- njohin dhe zbatojnë fazat e të shkruarit;
- dallojnë dhe përdorin njohuritë elementare të gramatikës së gjuhës shqipe;
- njohin dhe zbatojnë disa rregulla të drejtshkrimit të gjuhës shqipe.

XI. PËRMBAJTJA E SHKALLËS SË PARË

Në programin e gjuhës shqipe, për shkallën e parë janë paraqitur rezultatet e të nxëniet për çdo kompetencë. Kompetencat zhvillohen përmes disa *tematikave*. Tematikat dhe renditja e tyre nuk nënkuptojnë që realizimi i tyre përgjatë vitit shkollor ose shkallës duhet të zhvillohet i ndarë në këtë renditje. Kombinimi dhe ndarja e njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve në orë mësimi, kapituj apo grupe temash e njësi mësimore, si dhe renditja e tyre është e drejtë e përdoruesve të programit (mësuesit dhe autorëve të teksteve shkollore). Më poshtë janë dhënë tematikat për çdo kompetencë.

Tematikat

a) Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

- Rregullat e të dëgjuarit
- Të dëgjuarit për të kuptuar dhe për të vlerësuar tekstin

b) Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

- Rregullat dhe organizimi i të folurit
- Diskutimi dhe bashkëveprimi në grup

c) Të lexuarit e teksteve të ndryshme

- Të lexuarit fillestar (klasa 1-3)
- Të lexuarit për të kuptuar
- Të lexuarit e teksteve letrare
- Të lexuarit e teksteve joletrare

d) Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

- Shkrimi i dorës
- Planifikimi, organizimi, rishikimi dhe redaktimi i të shkruarit
- Të shkruarit për qëllime personale
- Të shkruarit për qëllime funksionale

e) Përdorimi i drejtë i gjuhës

- Sintaksë
- Morfologji
- Leksikologji dhe semantikë
- Drejtshkrim

KOMPETENCA: Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

Përshkrimi i tematikave të kompetencës

Nxënësi demonstroi sjellje dhe qëndrime të përshtatshme gjatë të dëgjuarit, si: vëmendje, pëlqim dhe interes. Ai dëgjon dhe kupton një larmi tekstesh të ligjëruara, demonstroi se i ka kuptuar këto tekste, si dhe shpreh opinionet e tij rreth teksteve që dëgjon.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- demonstroi të kuptuarit e teksteve që dëgjon në situata të ndryshme;
- ritregon me fjalët e tij përmbajtjen ose informacionin kryesor të një bisede, poezie, përralle, tregimi, rregulle praktike ose udhëzimi.

Njohuritë	Shkathtësitë janë për klasat P-2
<p>Njohuritë për klasën përgatitore</p> <p>Gjatë orëve të sugjeruara në program, fëmija dëgjon dhe kupton tekstet që janë të përshtatshme për moshën e tij, si: përralla, tregime, ndodhi personale, fabula, shfaqje për fëmijë, teatër me kukulla etj. Ai, gjithashtu, merr njohuri për rregullat e thjeshta gjatë të dëgjuarit, si: vëmendje, kontakt me sy.</p>	<p>Rregullat e të dëgjuarit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shfaq sjellje të përshtatshme gjatë të dëgjuarit, si p.sh.: <ul style="list-style-type: none"> • ndjek me vëmendje tekstin që dëgjon, • nuk e ndërpret tjetrin, kur është duke folur, • e sheh në sy personin gjatë kohës që flet; - shpreh pëlqim dhe interes ndaj tekstit që dëgjon (<i>Më pëlqen kjo që po dëgjoj!</i>). <p>Të dëgjuarit për të kuptuar dhe për të vlerësuar tekstin</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tregon njohuritë paraprake që ka rreth temës ose përmbajtjes së tekstit që dëgjon; - u përgjigjet pyetjeve rreth përmbajtjes së tekstit; - tregon shkurtimisht përmbajtjen e tekstit (rreth një faqe teksti) duke dhënë detaje të ilustruara; - ndan tekstin në pjesë dhe çdo pjesë i vendos një titull; - shpreh përjetimet dhe emocionet që e kanë shoqëruar gjatë shikimit të një filmi ose dokumentari, apo gjatë dëgjimit të një tregimi, fabule apo përralle; - lidh informacionin e dëgjuar me përvojat e tij ose me
<p>Njohuritë për klasën e parë</p> <p>Gjatë orëve mësimore të sugjeruara në program, nxënësi dëgjon tekste, të cilat janë të përshtatshme për moshën e tij, si: përralla, fabula, biseda, ndodhi personale, emisione dhe shfaqje për fëmijë, pjesë teatri me kukulla, fragmente filmi etj., dhe zhvillon aftësitë e të dëgjuarit (<i>u përgjigjet pyetjeve rreth përmbajtjes, tregon përmbajtjen, jep mendimet e tij rreth tekstit, shpreh pëlqimet e tij etj.</i>).</p> <p>Nxënësi, gjithashtu, merr njohuritë e mëposhtme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tregimi i përmbajtjes së tekstit. - Rregullat e thjeshta gjatë të dëgjuarit, si: vëmendje, kontakt me sy, interes, mosndërprerje e tjetrit gjatë të folurit. 	
<p>Njohuritë për klasën e dytë</p> <p>Gjatë orëve mësimore të sugjeruara në program, nxënësi dëgjon</p>	

<p>dhe punon (<i>u përgjigjet pyetjeve, tregon përmbajtjen, ndan në pjesë, jep mendimet e tij, shpreh pëlqimet e tij për ngjarjet, personazhet etj.</i>) me tekste të cilat janë të përshtatshme për moshën e tij, si: përralla, fabula, biseda, tregime, ndodhi personale, emisione televizive, shfaqje për fëmijë, rregulla praktike, teatër me kukulla etj. Ai, gjithashtu, merr njohuritë e mëposhtme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tregimi i përmbajtjes duke e ilustruar me detaje dhe ilustrime nga teksti. - Dallimi i disa detajeve interesante gjatë të dëgjuarit, si p.sh., muzika që e shoqëron tekstin, zëri i veçantë etj. 	<p>informacione që i ka lexuar në tekste të tjera;</p> <ul style="list-style-type: none"> - bën gjykime të thjeshta rreth tekstit; - shpreh pëlqimet e tij rreth ngjarjeve ose personazheve të tekstit; - veçon disa detaje interesante (muzika që shoqëron rrëfimin e një përralle, zëri i personazheve etj.) gjatë të dëgjuarit.
Vlerat dhe qëndrimet	
<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tregon vullnet dhe besim gjatë kryerjes së detyrave; - vlerëson kontributin e të tjerëve gjatë kryerjes së detyrave; - shfaq tolerancë dhe respekt për mendimet e të tjerëve. 	

KOMPETENCA: Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

<p>Përshkrimi i tematikave të kompetencës</p> <p>Nxënësi shqipton saktë dhe me intonacionin e theksin e duhur fjalët dhe fjalitë. Ai shpreh saktë dhe kuptueshëm mendimet e tij për një temë ose tekst të përshtatshëm për moshën, shoqëron të folurin edhe me elemente joverbale (me lëvizje të trupit dhe me mimikë), bashkëpunon në grup, si dhe merr pjesë në lojë me role.</p>	
<p>Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - flet rrjedhshëm, kuptueshëm dhe me intonacionin e duhur, kur tregon një ngjarje, një përvojë të tijën, ose kur përshkruan diçka etj.; - diskuton në grupe të vogla për tema që i interesojnë, bën pyetje dhe jep përgjigje të thjeshta; - përgatit materiale për organizimin e shfaqjeve dhe ekspozitave në klasë; - merr pjesë në lojë me role. 	
Njohuritë	Shkathtësitë janë për klasat P-2
<p>Njohuritë për klasën përgatitore</p> <p>Nëpërmjet bisedave të përditshme tematike, të përshtatshme për moshën 5-6 vjeç, fëmija fiton njohuri për rregullat e thjeshta të të folurit.</p>	<p>Rregullat dhe organizimi i të folurit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shqipton saktë dhe me intonacionin e theksin e duhur fjalët dhe fjalitë; - shprehet saktë, kuptueshëm dhe me fjali të plota, kur bën një kërkesë, pyet, sqaron, kërkon ndjesë, falënderon dhe u përgjigjet pyetjeve; - përqendrohet në çështjet kryesore, kur rrëfen një ngjarje ose
<p>Njohuritë për klasën e parë</p> <p>Nëpërmjet bashkëbisedimeve dhe diskutimeve rreth tematikave të përshtatshme për moshën e tij, si: <i>pëlqimet dhe interesat e fëmijëve, familja, shokët dhe shoqet, lojërat, pushimet etj.</i>,</p>	

<p>nxënësi merr njohuritë e mëposhtme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rregullat e thjeshta të të folurit: qartësia, lartësia e zërit, intonacioni (<i>si e bëjmë zërin, kur pyesim</i>) pozicioni i trupit gjatë kohës që flasim. - Rregullat e lojës me role. 	<p>një përvojë të tijën para shokëve dhe shoqeve, mësuesve dhe prindërve (<i>p.sh., tregon pse një objekt i sjellë nga shtëpia është shumë i rëndësishëm për të</i>);</p> <ul style="list-style-type: none"> - reciton vjersha të shkurtra, të mësuara përmendsh; - shpreh emocione dhe ndjesi të ndryshme me anë të pantomimës, ose ndërton histori mbi bazën e ilustrimeve dhe figurave të dhëna. <p>Diskutimi dhe bashkëveprimi në grup</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - merr pjesë në lojë me role (<i>me ndihmën e mësuesit ose të një të rrituri</i>) dhe shpreh opinionet e tij rreth interpretimit të shokëve dhe të shoqeve të klasës; - përdor gjatë prezantimeve të tij edhe elemente, të tilla si fotografi dhe piktura; - pyet, përgjigjet, shpreh mendimet, ndjenjat dhe emocionet e tij, si dhe diskuton në grupe të vogla për tema që i interesojnë (kryesisht brenda klasës).
<p>Vlerat dhe qëndrimet</p>	
<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstroi siguri, kur flet në klasë, në shkollë, mes shokëve dhe në shtëpi; - përzgjedh fjalorin e duhur gjatë të folurit (nuk fyen të tjerët, përdor fjalë dhe shprehje të mirësjelljes); 	

- shoqëron të folurin me shprehjen e duhur të fytyrës dhe me gjeste të përshtatshme;
- është aktiv në diskutime, në punë në grup dhe në veprimtari të tjera të klasës.

KOMPETENCA: Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare

Përshkrimi i tematikave të kompetencës

Nxënësi lexon rrjedhshëm dhe me intonacionin e duhur tekste të thjeshta letrare dhe joletrare. Ai përdor strategji të thjeshta për të kuptuar tekstin, si: lidh tekstin me njohuritë e mëparshme, rilexon, pyet rreth paqartësive, mban shënime, bën nënvizime etj. Nxënësi demonstroi kuptimin e tekstit duke treguar brendinë dhe ngjarjet kryesore. Ai, gjithashtu, nxjerr përfundime të thjeshta dhe jep mendimet e tij rreth tekstit që lexon.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- përdor strategjitë e duhura për të lexuar tekste të thjeshta, mëson fjalë të reja, dallon fjalën, fjalinë dhe paragrafin;
- lexon me zë një tekst të shkurtër dhe tregon funksionin e pjesëve plotësuese të tekstit (p.sh., fotografi, vizatim, pamje etj.);
- tregon brendinë duke respektuar strukturën e tekstit ose parafrazon tekstin;
- jep përshtypjet e veta në lidhje me një tekst të shkurtër letrar (poezi, përralla nga folklori, përralla nga autorë të ndryshëm, tregime, fabula) dhe joletrar (kalendar, fjalor i thjeshtë).

Njohuritë

Shkathtësitë janë për klasat P-2

Njohuritë për klasën përgatitore

Të lexuarit fillestar³

Nëpërmjet përrallave, tregimeve, kartelave me fjalë dhe

Nxënësi:

³ Aftësi dhe shkathtësi për klasën përgatitore, klasën e parë, të dytë dhe të tretë.

<p>figurave që emërtojnë objekte të ndryshme, fëmija fiton njohuritë në lidhje me:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shkronjat e mëdha të shtypit dhe tingujt e gjuhës shqipe. - Fjalët më të përdorura në klasë, në shkollë (kopsht²), në familje dhe në mjedisin që e rrethon. - Tekste letrare: përralla të shkurtra, tregime me figura, poezi të thjeshta. - Tekste joletrare: kartolina, revista për fëmijë. 	<ul style="list-style-type: none"> - emërton shkronjat e alfabetit; - dallon shkronjat e mëdha nga shkronjat e vogla; - dallon zanoret dhe bashkëtingëlloret e gjuhës shqipe; - përdor lidhjen mes shkronjës dhe tingullit për të lexuar dhe për të kuptuar fjalë të reja; - shqipton drejt tingujt, rrokjet dhe fjalët; - identifikon tiparet dalluese të një fjalie: shkronja e madhe në fillim të saj dhe shenja e pikësimit në fund.
<p>Njohuritë për klasën e parë (Abetare)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shkronjat e alfabetit (të mëdha e të vogla) dhe tingujt. - Zanoret. - Bashkëtingëlloret. - Rrokja. - Fjala. - Tiparet dalluese të fjalisë (fillimi me shkronjë të madhe dhe shenja e pikësimit në fund). - Njohuri të thjeshta për tiparet e teksteve të mëposhtme: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Tekste letrare: përrallëza, fabula, tregime me figura, gjëgjëza, poezi të thjeshta. 	<p>Të lexuarit për të kuptuar tekstin⁴</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - parashikon rreth përmbajtjes së tekstit duke u mbështetur te titulli, ilustrimet dhe fjalët kyç të tekstit; - pyet për t'u sqaruar rreth përmbajtjes së një teksti ose rreth fjalëve të panjohura për të (<i>Ku? Kur? Pse? Si ndodh kjo? Çfarë do të thotë?</i>); - rilexon tekstin për ta kuptuar më mirë atë (<i>kur është e nevojshme</i>); - nënvizon, gjatë leximit, pjesët më të rëndësishme ose pjesët që i pëlqejnë më shumë (<i>edhe me ndihmën e mësuesit</i>);

² Bëhet fjalë për rastet kur klasat përgatitore hapen brenda mjediseve të kopshteve të fëmijëve.

⁴ Këto aftësi dhe shkathtësi janë të përbashkëta për tekstet letrare dhe joletrare.

<p>⇒ Tekste joletrare: kartolina, letra të thjeshta, rregulla të thjeshta praktike, informacione të thjeshta etj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tregon që e ka kuptuar tekstin e lexuar: <i>duke treguar shkurtimisht dhe me fjalë të thjeshta brendinë; duke përmendur çështjet kryesore; duke dhënë shembuj ose ilustrime nga teksti;</i> - lidh pjesën që lexon me filma që ka parë, me udhëtime, me përvoja personale (<i>dalja e një dhëmbi të ri, marrja e një kafsha shtëpiake në shtëpi</i>), me ngjarje nga jeta e tij etj. (<i>A ka ndodhur edhe në jetën tuaj diçka e tillë? Çfarë ju kujton kjo histori?</i>) ose me tekste të lexuara më parë (<i>A ka ngjashmëri ky tregim me tregimin... që lexuam javës që shkoi? Çfarë keni të përbashkët ju me personazhin e tregimit? Çfarë ju kujton kjo ngjarje? Po ky personazh?</i>); - shpreh ndjenjat dhe mendimet personale rreth pjesës që lexon, me ndihmën ose nxitjen e mësuesit (<i>Si ndiheni pasi keni lexuar këtë përrallë? A do të donit të përfundonte ndryshe? Çfarë do të kishit bërë ju, në një rast të tillë?</i>). <p>Të lexuarit e teksteve letrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon poezi, përralla nga folklori, përralla nga autorë të ndryshëm, tregime, fabula, gjëegjëza etj.; - përcakton dy-tre tipare të përrallave, fabulave, tregimeve,
<p>Njohuritë për klasën e dytë</p> <p>Studim tekstesh letrare: përralla, fabula, tregime, gjëegjëza, poezi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Njohuri të thjeshta e të përgjithshme për tiparet e: <ul style="list-style-type: none"> • përrallave; • fabulave; • tregimeve; • gjëegjëzave; • poezive (p.sh., <i>shkruhen në vargje, strofa</i>). - Njohuri për elementet e teksteve, si: paragrafi, rreshti, strofa, vargu. <p>Studim tekstesh joletrare: kalendarë të thjeshtë, rregulla praktike, kartolina, letra, fjalorë të thjeshtë, revista për fëmijë.</p> <p>Njohuri të thjeshta për elementet e një kalendari, letre drejtuar një të afërmi, një kartoline (<i>frazat hyrëse, urimin dhe dërguesin e kartolinës etj.</i>).</p>	

	<p>poezive;</p> <ul style="list-style-type: none"> - përshkruan me fjalë të thjeshta personazhet dhe tregon se cilat janë personazhet e preferuara; - dallon elemente të tekstit, të tilla si: paragrafi, rreshti, strofa, vargu; - tregon se si ndikojnë ilustrimet për të kuptuar më mirë tekstin; - krahason poezinë me gjëgjëzën, përrallën me tregimin. <p>Të lexuarit e teksteve joletrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon tekste joletrare, si: ditarë, kalendarë të thjeshtë, kartolina, letra, fjalorë të thjeshtë, informacione për fëmijë etj.; - veçon disa elemente të teksteve, si: titujt, kapitujt dhe ilustrimet, p.sh., <i>në një kalendar dallon vitin, muajt, ditët; në një kartolinë dallon frazat hyrëse, urimin dhe dërguesin e kartolinës etj.</i>; - komenton ilustrimin e një teksti.
<p>Vlerat dhe qëndrimet për realizimin e kompetencës</p>	
<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tregon interes dhe dëshirë për të lexuar; 	

- shfaq besim dhe vullnet në forcat e veta për të fituar rrjedhshmërinë e duhur gjatë leximit;
- ndan me të tjerët përvojat e tij rreth leximit;
- pranon idetë e të tjerëve për tekstet që lexon, duke treguar respekt ndaj tyre.

Kompetenca: Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

Përshkrimi i tematikave të kompetencës

Nxënësi shkruan saktë dhe pa gabime drejtshkrimore tekste të thjeshta. Ai mbledh informacion nga burime të ndryshme para se të shkruajë kartolina, letra, plane të thjeshta, përshkrime etj. Me ndihmën e mësuesit, nxënësi rishikon tekstin e shkruar për të shmangur gabimet drejtshkrimore.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- shkruan për të komunikuar idetë e veta tek të tjerët nëpërmjet fjalëve, fjalive etj.;
- shkruan tekste të thjeshta (urim, letër, kartolinë) sipas modeleve të dhëna.

Njohuritë

Shkathtësitë janë për klasat P-2

Njohuritë për klasën përgatitore

Fëmija fiton njohuritë e mëposhtme:

- Kopjimi/ shkrimi i shkronjave kapitale të gjuhës shqipe.
- Kopjimi/ shkrimi i fjalëve dy- trerrokëshe.
- Shkrimi i një kartoline ose i një urimi të thjeshtë me ndihmën e të rriturit.

Shkrimi i dorës

Nxënësi:

- dallon dhe shkruan shkronjat e gjuhës shqipe;
- tregon me saktësi lidhjen shkronjë-tingull;
- respekton hapësirën mes shkronjave, fjalëve dhe fjalive;
- plotëson pjesët që u mungojnë fjalëve ose fjalive;

<p>Njohuritë për klasën e parë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shkrimi i shkronjave të gjuhës shqipe. - Shkrimi i fjalëve tre- deri katërrokëshe. - Shkrimi i fjalisë dhe vendosja e shenjës së pikësimit në fund të saj. - Shkrimi i diktiveve (me ndihmën e mësuesit). - Shkrimi i një kartoline ose i një urimi sipas modeleve të dhëna. - Shkrimi i tregimeve të thjeshta nisur nga disa ilustrime. 	<ul style="list-style-type: none"> - shkruan fjalë me tri - katër rrokje; - kopjon pjesë që kanë dialog, deri në 3-4 fjali; - shkruan fjalë dhe fjali me të diktuar; - u përgjigjet me shkrim pyetjeve të thjeshta. <p>Planifikimi, organizimi, rishikimi dhe redaktimi i të shkruarit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pyet për t’u sqaruar rreth tekstit që do të shkruajë; - studion modele të gatshme të punëve me shkrim (p.sh.: modele kartolinash, letrash, urimesh). - shkruan për tema të përshtatshme për moshën e tij; - shkruan një tekst të shkurtër (gjysmë faqe) për një temë të caktuar; - bën qortime të thjeshta drejtshkrimore me ndihmën e mësuesit.
<p>Njohuritë për klasën e dytë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diktive. - Përshkrime të thjeshta të një pikturë ose të një fotografie. - Përshkrim i thjeshtë i një personazhi. - Përshkrime të thjeshta për një njeri të afërm, një shok ose një kafshë shtëpiake. - Rrëfimi i një historie personale (gjysmë faqe). - Shkrimi i tregimeve të thjeshta nisur nga disa ilustrime. - Shkrimi i një kartoline. - Shkrimi i një letre të thjeshtë drejtuar një shoku ose një shoqeje. - Shkrimi i një urimi për një ditëlindje ose me rastin e një 	<p>Të shkruarit për qëllime personale</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shkruan tregime të thjeshta nisur nga figurat e dhëna; - përshkruan me fjalët e tij si e kupton një pikturë, një pamje apo një fotografi; - shkruan hyrje dhe mbyllje të tjera të një tregimi ose përralle;

<p>feste.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shkrimi i një plani ditor të thjeshtë. 	<ul style="list-style-type: none"> - përshkruan shokë, miq, të afërm, personazhe, objekte, sende e kafshë të dashura për të; - rrëfen histori e përvoja personale duke u ndihmuar nga pyetjet: <i>Kush? Cili? Çfarë? Si? Kur? Ku?</i> <p>Të shkruarit për qëllime funksionale</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shkruan tekste të shkurtra (një urim, një kartolinë, një letër drejtuar një shoku) duke përdorur një model të thjeshtë; - harton një plan të thjeshtë të regjimit ditor.
<p>Vlerat dhe qëndrimet</p>	
<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shfaq besim, vullnet dhe shpirt krijues gjatë procesit të të shkruarit; - respekton rregullat drejtshkrimore gjatë të shkruarit; - vlerëson punët e të tjerëve; - bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre. 	

Kompetenca: Përdorimi i drejtë i gjuhës

Përshkrimi i tematikave të kompetencës

Nxënësi dallon fjalitë në një tekst. Ai zhvendos, shton ose heq fjalë në një fjali, pa e prishur kuptimin e saj. Nxënësi dallon fjalitë

<p>pyetëse dhe fjalitë dëftore dhe vendos shenjat e pikësimit në fund të tyre. Ai nis të dallojë emrin, mbiemrin, foljen, përemrin dhe numërorin. Nxënësi përdor drejt shkronjën e madhe (disa raste të përdorimit të saj), ndan si duhet fjalët në fund të rreshtit, si dhe shkruan saktë numërorët nga 1 deri në 20.</p>	
<p>Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon dhe formon fjali të thjeshta dëftore dhe pyetëse, duke respektuar shenjat e pikësimit; - dallon emra njerëzish, sendesh dhe kafshësh në numrin njëjës dhe në numrin shumës; - zgjedhon folje të rregullta në kohën e tashme, sipas modeleve të dhëna; - dallon mbiemrin si fjalë që tregon cilësi të emrit që shoqëron; - gjen dhe formon fjali me përemra vetorë dhe me numërorë. 	
<p>Njohuritë</p>	<p>Shkathtësitë janë për klasat P-2</p>
<p>Njohuritë për klasën e parë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fjalë, fjala, rrokja, tingulli. - Ndarja e fjalisë në fjalë, fjalës në rrokje, rrokjes në tinguj. - Fjalët që tregojnë veprime (foljet). - Fjalët që tregojnë njerëz, sende, vende, kafshë (emrat). - Fjalët që tregojnë cilësi të njerëzve, të sendeve, të kafshëve (mbiemrat). - Fjalë me kuptim të njëjtë ose të përafërt (sinonimet). - Fjalë me kuptim të kundërt (antonimet). - Përdorimi i shkronjës së madhe në fillim të fjalisë, në 	<p>a) Sintaksë</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon fjalitë në një tekst; - dallon dhe formon fjali të thjeshta dëftore dhe pyetëse, duke respektuar shenjat e pikësimit; - zhvendos fjalët në një fjali, në mënyrë të tillë që të mos prishet kuptimi i saj; - shton dhe heq fjalë në një fjali të thjeshtë, pa prishur kuptimin e saj. <p>b) Morfologji</p>

<p>titullin e një pjese, tek emrat e njerëzve dhe të kafshëve.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Përdorimi i pikës dhe i pikëpyetjes në fund të fjalisë. 	<p>Nxënësi:</p> <p>Emri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon fjalët që tregojnë emra njerëzish, sendesh dhe kafshësh; - dallon emrat e gjinisë femërore nga ata mashkullore (<i>në mënyrë intuitive</i>); - dallon emrin në numrin njëjës dhe në numrin shumës (<i>në mënyrë intuitive</i>). <p>Folja</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon fjalët që tregojnë veprim (me ndihmën e mësuesit); - dallon kohën e kryerjes së një veprimi, nisur nga koncepti kohë: <i>dje-sot-nesër</i>; - zgjedhon folje të rregullta në kohën e tashme, sipas modeleve të dhëna; - zgjedhon foljet <i>kam</i> dhe <i>jam</i> në kohën e tashme. <p>Mbiemri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon fjalët që tregojnë cilësi të emrit (me ndihmën e mësuesit). <p>Përemri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon përemrat vetorë: <i>unë, ti, ai/ajo, ne, ju, ata/ato</i>; - gjen në fjali përemrat vetorë;
<p>Njohuritë për klasën e dytë</p> <p>a) Sintaksë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiparet e fjalisë. - Fjalja dëftore dhe fjalja pyetëse (tregojmë ose pyesim). - Zhvendosje e fjalëve në fjali, pa e prishur kuptimin e saj. - Plotësime ose heqje fjalësh në fjali, pa e prishur kuptimin e saj. <p>b) Morfologji</p> <ul style="list-style-type: none"> - Njohuri të thjeshta për emrin. - Gjinia e emrit (<i>në mënyrë intuitive</i>). - Numri i emrit (<i>në mënyrë intuitive</i>). <p>Folja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Njohuri të thjeshta për foljen. - Koha e kryerjes së një veprimi, nisur nga koncepti kohë: <i>dje-sot-nesër</i>. - Zgjedhimi i foljeve <i>kam</i> dhe <i>jam</i> në kohën e tashme. - Zgjedhimi i foljeve të rregullta në kohën e tashme, sipas modeleve të dhëna. <p>Mbiemri</p>	

<ul style="list-style-type: none"> - Njohuri të thjeshta për mbiemrin, si fjalë që tregon cilësi të emrave. <p>Përemri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Përemri vetor. <p>Numërori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numërori. <p>c) Drejtshkrim</p> <ul style="list-style-type: none"> - Përdorimi i shenjave të pikësimit (pika dhe pikëpyetja në fund të fjalisë). - Përdorimi i shkronjës së madhe në fillim të fjalisë. - Përdorimi i shkronjës së madhe për emrat e njerëzve, vendeve (qyteteve, fshatrave, shteteve) dhe kafshëve. - Ndarja e fjalëve në fund të rreshtit. - Shkrimi i numërorëve nga 1 deri në 20. <p>d) Leksikologji dhe semantikë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sinonimet (<i>fjalë me kuptim të afërt ose të njëjtë</i>). - Antonimet (<i>fjalë me kuptim të kundërt</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> - ndërton fjali me përemra vetorë; <p>Numërori</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon numërorët nga 1 deri në 20 si fjalë që tregojnë sasi; - formon fjali me numërorë. <p>c) Drejtshkrim</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor drejt pikën dhe pikëpyetjen në fund të fjalisë; - përdor drejt shkronjën e madhe në fillim të fjalisë; - përdor drejt shkronjën e madhe për emra njerëzish, vendesh dhe kafshësh; - ndan si duhet fjalët në fund të rreshtit; - shkruan me fjalë numërorët nga 1 deri në 20. <p>d) Leksikologji dhe semantikë</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gjen fjalë sinonimike për një grup fjalësh të dhëna (<i>Gjeni fjalë me kuptim të afërt ose të njëjtë</i>.); - zëvendëson, në një tekst, disa fjalë (<i>të dhëna</i>) me sinonimet e tyre; - gjen fjalë antonimike për një grup fjalësh të dhëna (<i>Gjeni fjalë me kuptim të kundërt</i>.).
---	--

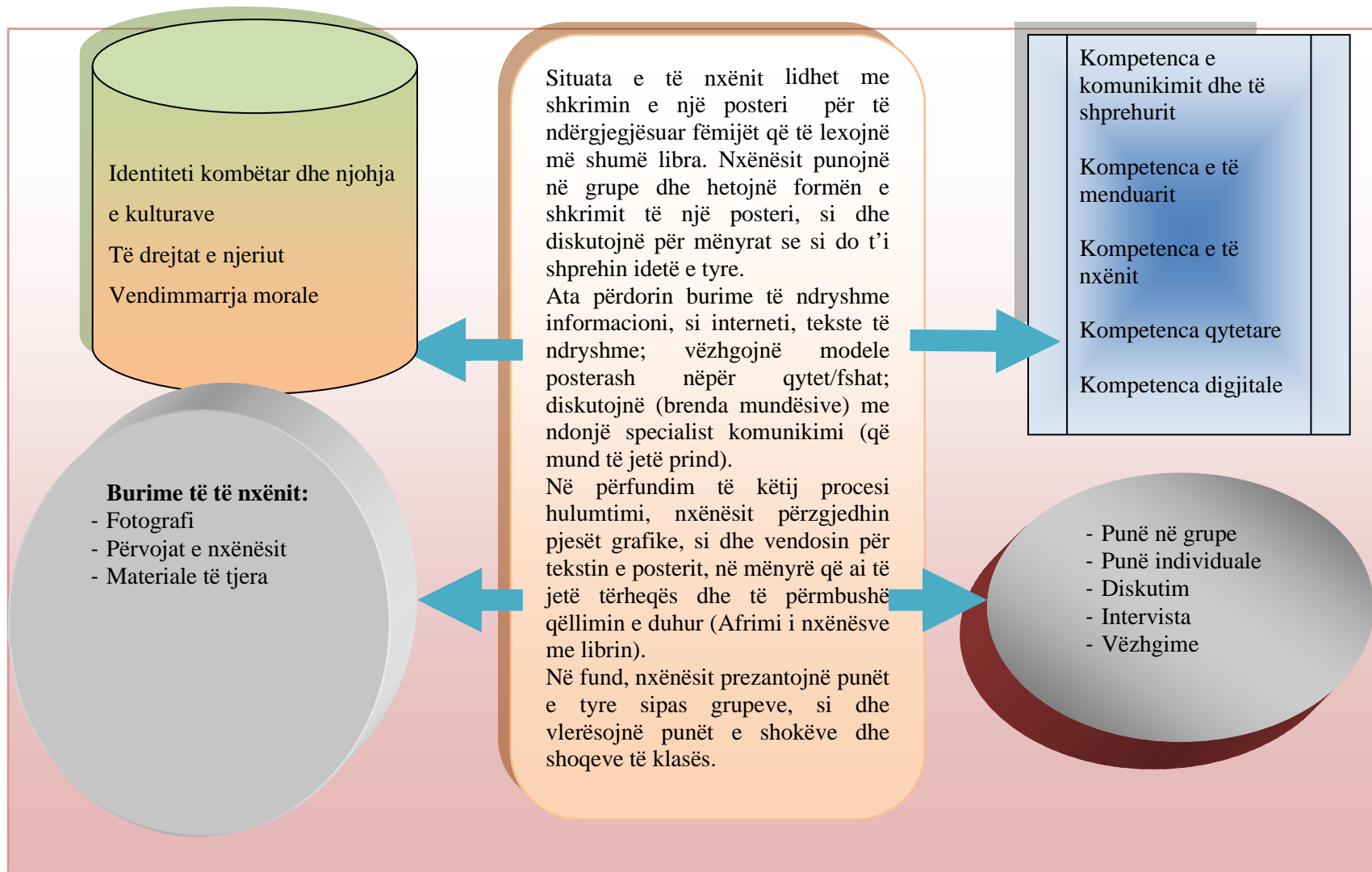
Vlerat dhe qëndrimet

Nxënësi:

- paraqet dhe komunikon lirshëm dhe saktë mendimet e tij;
- demonstroi pavarësi në mendime dhe në veprime;
- demonstroi besim dhe vullnet në arritjen e rezultateve;
- respekton përpjekjet individuale dhe ato në grup.

XII. UDHËZIME METODOLOGJIKE

Metodat e të nxënësve janë mjaft të rëndësishme për të realizuar një proces mësimor efektiv. Përdorimi i tyre do të shërbejë për zhvillimin gjuhësor të nxënësve. Mësuesit duhet të përditësojnë njohuritë rreth metodave, teknikave dhe strategjive të mësimdhënies, me qëllim që të zhvillojnë te nxënësit dëshirën për dijen, virtytet njerëzore, ambicien për të qenë të suksesshëm dhe aktivë në jetën e përditshme. Metoda, strategji dhe teknika, të tilla si: *stuhi mendimi, diskutim për njohuritë paraprake, lojë me role, diagrami piramidale, lexim i drejtuar, imagjinatë e drejtuar, parashikim me terma paraprakë, harta e konceptit, rrjeti i diskutimit, pyetje autorit, ditarët e të nxënësve, pyetja sjell pyetjen*, etj., shërbejnë si nxitje për nxënësit në procesin e të nxënësve dhe si garanci për rezultate të mira. Gjithashtu, është e rëndësishme që nxënësi të punojë me situata të nxënësve ku i kërkohen arsyetime apo përgjigje të pyetjeve, të tilla si: “Pse?”, “A është gjithmonë e vërtetë?”, “Çfarë ndodh kur...?” etj. Në këtë mënyrë, ai nxitet të reflektojë mbi veprimet e tij dhe të ndërmarrë situata të reja. Përmes situatave të të nxënësve, nxënësi eksploron, zbaton dhe integron njohuritë dhe aftësitë gjuhësore, fiton aftësi intelektuale të nevojshme për të zhvilluar të menduarit krijues dhe kritik.

Kriteret e procesit mësimor

a) Mësimdhënie me në qendër nxënësin

Nxënësit do të jenë në qendër të procesit të mësimdhënies. Ky proces do të ndërtohet në varësi të nevojave, aftësive dhe interesave të nxënësve. Nxënësit e një klase janë të ndryshëm, për sa i përket mënyrës se si ata nxënë: individualisht, në grup, nën udhëheqjen e mësuesit, të pavarur, me anë të mjeteve konkrete etj. Përpos kësaj, lënda e gjuhës shqipe kërkon që nxënësit të nxënë konceptet, të zhvillojnë shkathhtësitë dhe të zbatojnë njohuritë gjuhësore. Këto diktojnë nevojën për strategji të ndryshme të të nxënësve, të cilat përshtaten me objektin e të nxënësve dhe me nevojat e nxënësve.

b) Të mësuarit bashkëveprues

Mësuesit do të sigurojnë një mjedis të pasur dhe nxitës për komunikim dhe ndërveprim mes nxënësve. Ata do të përdorin metoda, strategji dhe teknika që nxitin të mësuarit bashkëveprues. Gjatë orëve të gjuhës shqipe, nxënësit do të nxitin të punojnë shpesh së bashku. Detyrat e përbashkëta do t'u sigurojnë nxënësve më shumë kohë për të folur dhe për të ndarë përvojat e tyre me njëri-tjetrin. Njëherazi, edhe shkalla e zotërimit të gjuhës rritet. Puna në grupe do të nxisë tolerancën ndaj mendimit të tjetrit dhe do të ndikojë në përdorimin e formave demokratike për të ndarë përgjegjësitë dhe punën.

Puna me nxënësit me nevoja të veçanta, me nxënësit me vështirësi në të nxënë dhe me nxënësit e talentuar

a) Nxënësit me nevoja të veçanta

Organizimi i kurrikulës sipas kompetencave dhe me fokus integrimin i krijon mësuesit hapësirat për të përshtatur mësimdhënien sipas nevojave të veçanta të nxënësve dhe për të personalizuar të nxënësve të tyre. Mësuesi duhet të marrë parasysh faktin se nxënësit

janë të ndryshëm, kanë motivim, interesa, stile të nxëni, nevoja dhe aftësi të ndryshme etj. Në disa raste duhen bërë përshtatje të kurrikulës sipas diferencave të zhvillimit brenda një grup-moshe. Mësuesi mund të zgjerojë zhvillimin e kompetencave kyç sipas nevojave individuale të nxënësve, për të zvogëluar dhe për të zhdukur diferencat brenda një shkalle të kurrikulës, në fund të saj.

b) Nxënësit me vështirësi në gjuhën shqipe

Nxënësit që vijnë kryesisht nga emigracioni, e zotërojnë gjuhën shqipe në nivele të ndryshme. Programi është për të gjithë nxënësit, prandaj nxënësit me vështirësi në gjuhën shqipe duhet të arrijnë rezultatet e të nxënit si të gjithë nxënësit e tjerë. Këtyre nxënësve duhet t'u jepet mbështetje në formën e kohës shtesë, aq sa u duhet për të mësuar mirë gjuhën shqipe, ose t'u ofrohen kurse formale nga shkolla, përgjatë vitit shkollor ose gjatë pushimeve verore.

c) Nxënësit e talentuar

Fleksibiliteti i zhvillimit të programit lejon plotësimin e nevojave individuale të nxënësve të talentuar. Mësuesit duhet të krijojnë kushte dhe situata të tilla që nxënësit të shfaqin dhe të zhvillojnë talentet e tyre. Kjo arrihet nëse nxënësve u krijohen mundësitë të punojnë me një përmbajtje më të thelluar dhe më të zgjeruar, të zhvillojnë në mënyrë të vazhdueshme elemente specifike të kompetencave kyç dhe specifike të fushës, të fokusohen në çështjet kroskurrikulare (ndërkurrikulare), të zgjerojnë mjediset dhe materialet e të nxënit brenda dhe jashtë shkollës.

Udhëzime për leximin e teksteve letrare dhe joletrare

Gjatë mësimin të gjuhës shqipe nga klasa e parë deri në klasën e pestë, nxënësit do të lexojnë tekste letrare dhe joletrare.

Për sa i përket përfaqësimit të teksteve letrare dhe teksteve joletrare, gjatë dy shkallëve të para këshillohet të respektohen afërsisht raportet: **70% me 30%.**

Për leximet e teksteve letrare këshillohet të zgjidhen pjesë përfaqësuese nga letërsia shqipe dhe ajo botërore në përshtatje me moshën dhe zhvillimin e fëmijëve. Këto tekste duhet të plotësojnë kriteret artistike dhe didaktike të gjatësisë, të strukturës dhe të qartësisë së gjuhës.

Këshillohet që nxënësit të lexojnë fragmente dhe vepra nga periudha të ndryshme letrare, nga letërsia antike deri tek ajo bashkëkohore, përfshirë këtu edhe krijimtarinë folklorike gojore.

Leximet jashtë klase

Këshillohet që përgjatë një viti shkollor të zhvillohen 3-4 pjesë për lexime jashtë klase. Orët e leximeve jashtë klase, mësuesit duhet t'i vendosin në planin e tyre mësimor, kur të bëjnë zbërthimin analitik të programit. Është e rëndësishme që gjatë këtyre orëve, nxënësve t'u krijohet mundësia të zgjedhin edhe vepra që janë të pëlqyera e të preferuara për ta.

Veprat e rekomanduara për lexime jashtë klase duhet të jenë:

- nga letërsia shqipe dhe letërsia botërore;
- nga autorë të periudhave të ndryshme;
- nga gjini dhe lloje të ndryshme letrare.

Përzgjedhja e leximeve jashtë klase nga autorë të ndryshëm, nga periudha të ndryshme, nga gjini dhe lloje të ndryshme letrare krijon mundësi për pasurimin e përvojës letrare së nxënësve.

XIII. UDHËZIME PËR VLERËSIMIN

Roli kryesor i vlerësimit është të përmirësojë të nxënësit. Informacioni i siguruar nga vlerësimi i ndihmon mësuesit të kuptojnë anët e dobëta dhe anët e forta të nxënësve në procesin e të nxënësit dhe u jep mundësi të përmirësojnë mësimdhënien. Vlerësimi i nxënësve në lëndën e gjuhës shqipe ka për synim matjen e kompetencave kyç dhe të lëndës, të paraqitura nëpërmjet rezultateve të të nxënësit.

Dy llojet kryesore të vlerësimit janë:

Vlerësimi për të nxënit (formues). Synimi kryesor i këtij vlerësimi është të mbikëqyrë përparimin e nxënësit gjatë procesit të të nxënit dhe të mbledhë informacion për të lehtësuar dhe për të ndihmuar marrjen e vendimeve për të përmirësuar këtë proces.

Vlerësimi i të nxënit (përmbledhës). Synimi kryesor i këtij vlerësimi është të përcaktojë arritjet në përfundim të një detyre të caktuar, të kapitullit, të vitit shkollor etj., për të vendosur notat dhe për të certifikuar nxënësit për nxënie të mëtejshme. Ai përdoret edhe për të gjykuar efektivitetin e të nxënit ose të programit mësimor.

Mësuesi e vlerëson nxënësin për përgjigjet me gojë, aftësitë e të lexuarit, punët me shkrim dhe detyrat e portofolit.

XIV. MATERIALE DHE BURIME MËSIMORE

Për arritjen e kompetencave në lëndën “Gjuhë shqipe” është i rëndësishëm përdorimi i mjeteve dhe i materialeve të shumta mësimore. Tekstet shkollore nuk duhet të jenë burimi i vetëm për marrjen e informacionit. Për procesin e të nxënit mund të përdoren materiale nga interneti, libra nga biblioteka e shkollës, fletë pune, udhëzues të ndryshëm etj. Këto materiale duhet të jenë të qarta, të sakta, me një gjuhë të kuptueshme, në përputhje me programin dhe pa krijuar mbingarkesë për nxënësit.